

Jutlus Nõos P, 20.10.19 kell 11.00, 18. pühapäev *post Trinitatis*

Letktsioonid: 5Ms 6:4–9; 1Kr 1:4–9

Pihikõne: 1Jh 4:21 (diakonikandidaat Signe Salumets)

Jutlus: Mt 22:34–40 (**diakonikandidaat Signe Salumets**)

Laulud: 215 (1–6); 289 (1–2, 3); 132 (1–5); 391 (1–3)

Aga kui variserid said kuulda, et Jeesus oli sulgenud saduseride suu, kogunesid nad sinna. Ja üks seadusetundja nende seast küsis teda kiusates: „Õpetaja, milline käsk Seaduses on suurim?” Jeesus vastas talle: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega! See ongi suurim ja esimene käsk. Teine on selle sarnane: Armasta oma ligimest nagu iseennast! Neis kahes käsus on koos kogu Seadus ja Prohvetid.”

Issandas armastatud vennad ja õed! Kas ei kõla need sõnad teie kõrvus kaunilt: „Issandas armastatud“? Issand, meie Jumal, on meid armastanud, sind ja mind ja igäüht meie hulgast!

Kuidas küll nii? Eelmisel nädalal ma ju ületasin kiirust, kui peale tööpäeva koju sõitsin, ja poe parklas jätsin ma kirjakese mitte just kõige viisakamate sõnadega ühe auto klaasipuhasti vahele, mille omanik oli selle nii viltu parkinud, et minul oli raske oma autosse sisse pääseda. Ja kui ema mulle helistas, et ta seljavalu pärast ei või sel päeval minuga linnas kokku saada, kas polnud mul siis sisimas tegelikult hea meel, et ma võitsin paar tundi aega selle jutluse kirjutamiseks? Aga ometi, kui need paar tundi minu päralt olid, ei kirjutanud ma sellegipoolest jutlust, vaid otsustasin vaadata filmi, mida olin ammu näha tahtnud, ja mugida sinna juurde korraliku portsu jäätist, kuigi mul tegelikult on dieet. Ah jaa, ühe oma kaaskoguduseliikme peale on mul üle-eelmisel pühapäeval aset leidnud vahejuhtumi tõttu ikka veel hinges okas: ma küll olen talle andeks andnud, aga pettumus, mille tema tegu minus sünnitas, ei ole kuhugi kadunud. Ma olen kasvõi ainult sel viimasel nädalal nii palju jamasid kokku keeranud, olen oma töödega graafikust maas, täna ma ei jõudnud jälle vanaemale helistada ja kaks e-kirja on siia maani vastamata. Ja õhtuse moositeo asemel tahaks ma hoopis varem magama minna.

Ma ei tea küll, miks Jumal mind armastama peaks? Või keegi teine. Kas mu kaaskirikulised peaks armastama mind selle eest, et ma siin praegu oma paberilehtedega krabistades ja niheledes nende ees seisan ja sõnu segamini ajan, kui nad võiksid minu asemel kuulata mu abikaasat, kes on minust palju parem jutlustaja ja ka kristlasena hulga etem eeskuju. Miks Sa mind armastad, Jumal?

„Sest Ma olen su loonud oma näo järele. Sa oled Minu oma, Minu laps, Mulle armas, sest Mina näen sind sellisena, nagu sa oled, mitte sellisena, nagu sa arvad end olevat. Mina tunnen sind ja armastan sind siiski.“

Aitäh Sulle selle eest, hea Taevasa!

Niisiis, armas kirikuline, Jumal armastab Sind! Alati! Ja ainus, mida Sinult nõutakse, on see, mida tavatsetakse nimetada „armastuse kaksikkäsuks“: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega! Armasta oma ligimest nagu iseennast! Neis kahes käsus on koos kogu Seadus ja Prohvetid.” Neis ei ole midagi öeldud parkimistrahvide või põhjakõrbenud supi kohta, isegi selle õlle kohta, mille võrra eile kõrtsis oma tavaline norm ületatud sai. Neis on ainult armastus. Armasta Jumalat ja oma ligimest!

Tundub kummaline, aga mõnikord näib selle käsu teise poole täitmine isegi raskem kui esimese. Vähemalt hingehädas ja kitsikuses viibides tundub meile, et me tuleme Jumala armastamisega üpris hästi toime – koguni nii, et me kipume Talle ette heitma, nagu armastaks me Teda juba rohkem kui Tema meid. Etteheide „mu Jumal, miks Sa mu maha jätsid“ kerkib üsna kiirelt meie keelele ja mõnikord klammerdume me oma rängimatel hetkedel Jumala armastamise külge otsekui juba sellepärast, et midagi muud pole meile enam jäänud. Me oleme pettunud neis, kes meid ümbritsevad, oleme haiget saanud ja solvunud. Ligimesearmastus tundub võimatult raske ülesandena, kui needsamad ligimesed on meile ülekohut teinud, meid reetnud, meid oma mure ja ahastusega üksi jätnud. Niisuguses olukorras on Jumalat armastada ainus, mis meile järele jääb, sest keegi teine meie armastust enam ei vääri ega vist hooligi sellest. Ettevaatust, hea kirikuline, et sa

siinkohal järgmiseks ei mõtleks: „Ei hooli vist Temagi enam, ja mine tea, kas vääriski.“

Meie elu kõrghetkedel seevastu kipub Jumala armastamisega lugu olema risti vastupidine: me küll armastame Teda ja oleme Talle tänulikud (loodetavasti ikka oleme!), aga Tema jaoks aega meil siis väga olema ei kipu. Me tormame ühe tegevuse juurest teise juurde, ühelt kokkusaamiselt teisele, ja hea, et meil ikka vähemalt hingamispäeval jääb mahti ka Jumalaga korra kokku saada. Veel parem, kui meis sel puhul midagi kripeldama jääb: me nagu poleks vist väga armastavalt käitunud, kuigi me suusõnal oma armastust palves ja usutunnistuses varnalt kinnitasime. Oma ligimest on meil neil headel aegadel aga palju kergem armastada: me võime tema vastu isegi lahked olla, talle abi pakkuda, isegi appi minna, kui ta meie pakkumise kogemata kombel vastu peaks võtma. Kui meil läheb hästi, siis me tahame, et ka meie ligimesel läheks hästi, sest korraga tundub ta meile armastusväärne ja kena. Nagu ütleb laulusalm: olen õnnelik, et inimesed on nii ilusad ja head. Me armastame oma ligimest. Punkt. Kas rohkem või vähem kui iseennast, see on juba omaette küsimus. Oot-oot, aga miks punkt? Kas ei tundu sulle, hea kirikuline, et selle koha peal peaks tegelikult olema koma? Sest kui me lapse kombel kahe käega oma suud kinni ei topi, siis peaks see lause jätkuma küsimusega, mille esitas Jeesusele kiuslik seadusetundja: me armastame oma ligimest küll, aga kes on õigupoolest meie ligimene?

Kui sa, hea kirikuline, paneksid korra silmad kinni ja laseksid oma vaimupilgu eest läbi kõndida kõigil neil inimestel, keda sa armastad. Kes nad on? Sinu perekond, kindlasti. Edasi sinu naabrid, sõbrad, töö- või õpingukaaslased. Siis need inimesed, kes täna või mõnel teisel pühapäeval siinsamas kirikus sinuga koos on Issanda palge ees nagu su vennad ja õed. Aga edasi? Kes jätkab seda rivi, kui viimane tuttav nägu on mööda sammunud?

Kes on meie ligimene? Thomas-Andreas Pöder on selle ühes oma jutluses väga kenasti sõnastanud: „Kirkuse kuninga pale on meie elu argipäeva viletsuses viibija pale, haige pale, alandatu pale, hädasolija pale, mahajäetu ja hüljatu pale, põlatu ja eemaletõugatu pale, kannataja pale, võõra ja võõristava pale, märgistatu ja tagakiusatu pale, süüdimõistetud ja vangistatu pale. Mingisugusel moel kohtume Kristusega küllap igas kaasinimeses, kuid vahest üllatav ja isegi šokeeriv on see, et kirkuse kuningas identifitseerib end siin just kannatajate, vaevatud ja koormatud ning pöörab oma tähelepanu rõhutatult sellele, kuidas oleme nimelt nendesse suhtunud meie.“ Kas me suudame neid kõiki armastada – nii nagu iseennast? Või natuke rohkem?

Walter M. Miller loob oma romaanis „Kantileen Leibowitzile“ kujutluspildi tulevikuuühiskonnast, mis on tekkinud varasema, tuumakatastroofis hävinud ühiskonna varemetele. Hõredalt asustatud mandri kõige troostitumas kõrbes tegutsev Leibowitzi mungaordu üritab säilitada killukesi endise maailma kultuuripärandist järeltulevate põlvede jaoks. Perioodil otsekui kahe ajastu vahel, millest üks, eelmise tsivilisatsiooni oma, oli jäänud minevikku, ja teine, uue kõrgtehnoloogilise oma, seisab alles ees, otsib õpetlane Taddeo Pfordentrott õukondlikul banketil üles paavsti nuntsiuse Marcus Apollo, soovides viimase eestkostet selleks, et Leibowitzi ordu nõustuks oma valduses olevad reliikvaarse väärtusega ürikud toimetama pealinna teaduskolleegiumile tutvumiseks.

Vestlus jätkub vaimuliku eraruumides ja läheb õige ägedaks, ning selle käigus paljastub õpetlase tõeline arvamus inimesest kui liigist: suutmata leppida tema arvates kohutava mandumisega, milleni inimrass oli eelmise katastroofi järel langenud, on Pfordentrott valmis uskuma, et endisaegsed inimesed polnudki Jumala näo järele loodud, vaid ehitatud teenriteks ja orjadeks enne tuumasõja algust välja surnud jumalolevuste rassi poolt, nii et sõda, mis hävitas maailma, kujutas endast otsekui masinate mässu tõeliste, jumalanäoliste inimeste vastu.

Otsekui oma väidete kinnituseks osutab õpetlane akna suunas, millest möödub linnaosas hästi tuntud vanaldane mees, kes on käinud turul vilja müümas ja rühbib nüüd oma eesli seltsis kodu poole. „Vaadake teda,“ käis õpetlane peale. „Või ei, praegu on liiga pime. Pole näha, kuidas süüfilis on tema kaelal välja löönud ja õgib ta nina. Osaline lihastehalvatus. Aga debiilik oli ta kahtlemata juba sünni poolest. Kirjaoskamatu, ebausklik ja tapahimuline. Ta nakatab oma lapsed. Mõne mündi eest on ta valmis nad tappa. Maha müüb ta nad nangunii, kui nad mõne töö jaoks piisavalt vanaks saavad. Vaadake teda ja öelge mulle, kas te näete kunagise võimsa tsivilisatsiooni järeltulijat? Mida te näete?“ „Kristuse palet,“ ütles monsenjäär kähedalt, pannes imeks oma äkilist vihahoogu. „Mida teie siis arvasite?“

Põlgus harimatute, väiksema vaimuteravusega, madalamasse klassi kuuluvate inimeste vastu on armastuseta kasvanud, vanemate poolt hüljatud õpetlasel veres, nuntsius Apollo aga esindab teistsugust maailmavaadet. Seda, mille juurde kuulub ligimesearmastus, mis ei sea tingimusi ja mida ei pea välja teenima, ning ehkki romaani edasine sündmuste käik näib toetavat õpetlase pessimismi, jääb lõpulehekülgedel lahvatava uue tragöödia keskel siiski kõlama Apollo mõttekaaslaste elukreedo: armasta Jumalat ja teeni teda, mida see sinult ka ei nõuaks, armasta oma ligimest ja toeta teda tema hädas.

See on ühelt poolt käsk ja kohustus, ent teisalt on see eesõigus, meie kui Jumala laste privileeg, sest selle armastuse oleme me pärinud meie Taevaselt Isalt, kes oma Poja ohverdamise läbi näitas üles suuremat armastust, kui me kujutledagi suudame. Kui Jumal, kes ise on täiuslik ja kes meie Loojana meid läbi ja lõhki tunneb, armastab meid sellistena, nagu me oleme – kõigi meie puuduste, kõigi meie vajakajäämistega, pattudega, millest me isekalt kinni hoiame, raatsimata neist loobuda, vihaga, mida me endasse kogume, nagu vajaks see enne väljapaiskamist laagerdamisaega nagu hea vein, hoolimatusega, millega me möödume abivajajast, teda märkamata, sest meie pead on täis meie endi mõtteid. Kui Jumal, kes näeb kõike sedagi, mida me kaasinimeste eest tihti edukalt varjame, siis peame ka meie, kes me oleme täiuslikkusest kaugel, suutma üksteist armastada. Just sellepärast, et me oma venna näos näeme neidsamu tõvearme, mis ka meie endi palet katavad, ei ole meil õigust pidada teda endast halvemaks, on aga kohustus teda armastada, nii nagu Jumal armastab meid ennast.

Armasta oma ligimest, hea vend ja õde Kristuses, armasta oma ligimest ja armasta Jumalat, sest Tema armastab sind igavese armastusega!

Aamen.